

Sèrie 2

REALITAT I FICCIÓ

Exercici 1 (2 punts)

Consideracions generals:

L'alumne haurà escollit d'entre les dues opcions proposades la que li permeti demostrar millor els seus coneixements.

Les dues imatges (núm. 1 i núm. 2) són suficientment oposades en molts aspectes, però tenen, al mateix temps, punts en comú; per tant, és fàcil d'establir relacions de similitud o divergència.

Per sobre del plantejament concret que faci l'alumne, s'ha de valorar:

1r. La capacitat per observar i analitzar visualment les imatges.

2n. El coneixement i ús adequat de la terminologia.

En l'OPCIÓ A es demana que l'examinand faci una anàlisi formal, és a dir, que indiqui tot el que fa referència a l'estructura, composició, caràcter o particularitat de les formes, línies, colors, tècniques mides, etc. Alguns d'aquests aspectes són, a més, fàcilment visualitzables a través d'uns croquis, dels quals el corrector pot deduir el grau de comprensió i claredat gràfica de l'alumne. Hi ha diferents tipus de croquis, tots ells vàlids, a través d'ells el corrector ha de valorar la capacitat de l'examinand per entendre l'organització de la imatge.

En l'OPCIÓ B es demana una anàlisi semàntica, és a dir que l'alumne exposi i relacioni qüestions referides al tema i als valors simbòlics i expressius de les obres, així com les interpretacions que poden formar part del bagatge cultural pròpies del batxillerat (històriques, socials, estilístiques). L'alumne pot descriure també la seva particular interpretació de les obres. Cal valorar positivament si, a més, l'examinand és capaç d'establir relacions amb altres autors, obres i moviments i demostra una cultura visual ben formada..

Tant en una opció com en l'altra, cal tenir en compte que no existeix una resposta única, ni tant sols modèlica, per tant, i només com a títol orientatiu per al corrector, esmentem una llista d'idees clau per cada opció. Advertim que, malgrat que les presentem separatament, l'alumne pot respondre interrelacionadament.

Opció A

Anàlisi comparativa:

IDEES CLAU:

Similituds:

Presència d'un punt de llum focal que il·lumina la figura deixant-la a contrallum.

Predomini dels colors freds, en particular del blau.

Ambdues imatges tenen un elevat grau de definició. Tendència al detall.

Imatges nocturnes.

Divergències:

En la tècnica: La **imatge A** és oli sobre tela de format quadrat i la **B** és una fotografia rectangular horitzontal.

En el tractament cromàtic: La **imatge A** és monocromàtica, la **B** no.

En la representació espacial: La **imatge A** és un interior la **B** un exterior. La **imatge A** té tant sols un punt de llum, la **B** diversos.

En la composició: Les diagonals que sorgeixen del focus de llum i trenquen l'horitzontalitat de les composicions, tenen direccions inverses.

Imatge A. Mark Tansey (1949-): *La filla de l'artesà*, 1987. Oli sobre tela, 172 x 170 cm. Col·lecció Emily Fisher Landau.

Síntesi d'idees clau: format quadrat. Es tracta d'una pintura al oli sobre tela monocromàtica. La composició està dominada per diferents línies horitzontals i verticals que creen una quadricula (taula i prestatgeries). Aquesta està tallada per una creu formada per la diagonal de la direcció de la llum

focal, i que continua amb la seva projecció a la paret, i per la del torç de la nena. Cal ressaltar la diferència que hi ha entre la quarta part superior esquerra del quadre, que esdevé un espai gairebé net tant sols vulnerat per un joc de llums i ombres, i la resta de l'obra molt més homogènia i densa en detalls.

Il·luminació és focal en el punt central del quadre, i la resta és d'una il·luminació tènue. La figura queda a contrallum.

Tècnicament ens trobem davant d'una pintura de caire realista i molt detallada, de fet es pot dir que és fotorrealista. Es poden acceptar comentaris respecte a la influència de la fotografia en la pintura.

Valorar l'ús de la terminologia adequada.

Valorar l'encert i claredat en el croquis (en cas d'haver-n'hi).

Imatge B. Gregory Crewdson (1962-): *Crepuscle*, 1998-2002. Fotografia digital, 121,9 x 152,4 cm.

Síntesi d'idees clau: Format horitzontal. Fotografia nocturna. El color dominant és el blau, però també hi intervenen el verd i ocres, destaca el contrapunt vermell central. Tota la imatge té una il·luminació tènue, menys la zona afectada per el focus de llum. La composició està marcada per les horitzontals que dibuixen el terra, les cases i la línia de l'horitzó. La gran diagonal de la dreta trenca la horitzontalitat, i el seu efecte es perllonga per la inclinació de la carretera. Destaca també la línia vertical creada per la presència de l'arbre fosc del fons de la fotografia. Hi ha també algunes diagonals secundàries (cables d'electricitat) que trenquen l'harmonia i la quietud de l'escena.

La part més densa en detall i tota la informació s'acumula en la franja horitzontal del centre, mentre que tant la part superior com la inferior estan relativament buides.

La tècnica fotogràfica emprada dóna un alt grau d'objectivitat i realisme a la imatge. Es pot dir que a la obra té influències cinematogràfiques.

Valorar l'ús de la terminologia adequada.

Valorar l'encert i claredat en el croquis (en cas d'haver-n'hi).

Opció B

Anàlisi comparativa:

IDEES CLAU

Similituds:

Les dues imatges mostren escenes nocturnes, i a les dues hi ha la presència d'una figura humana solitària a contrallum.

Ambdues imatges tot i el seu clar realisme, tenen una clara tendència cap a la ficció i a la recreació de móns imaginaris.

En les dues el paper de la llum es decisiu alhora de crear una atmosfera màgica.

Divergències:

Una és un interior i l'altre un exterior.

La llum de la **imatge A** serveix per dibuixar un món fictici a la paret mitjançant ombres xineses, mentre que la de la **imatge B** sorgeix d'un possible visitant nocturn.

La **imatge A** mostra un ambient caòtic o bohemí, mentre que el de la **B** és molt més ordenat i polit.

Imatge A. Mark Tansey (1949-): *La filla de l'artesà*, 1987. Oli sobre tela, 172 x 170 cm. Col·lecció Emily Fisher Landau.

Síntesi d'idees clau: l'obra presenta una escena quotidiana d'una nena jugant en un taller d'artesanía. L'escena que és d'un gran detall i realisme té moltes connotacions fantàstiques gràcies a l'ús que es fa de la llum i de les ombres xineses. D'aquesta manera el joc infantil de la nena es converteix en la porta d'entrada d'un món fictici dominat per gestes heroiques o bèl·liques. Cal insistir doncs en el contrast que es crea entre els dos móns: el real i objectiu de la nena dins del taller i el de ficció creat per la llum i les ombres. Cal argumentar que l'ús simbòlic de la llum, en el moment de crear una atmosfera màgica, i l'interior del taller abarrotat de material artístic ajuden a construir l'imaginari infantil i màgic de tota l'escena.

D'altra banda i gràcies a la roba que porta la nena, és pot deduir que es tracta d'una escena actual, d'un ambient de classe mitja, que pot arribar a donar-se a qualsevol lloc.

Valorar l'ús de la terminologia adequada.

Interpretacions personals de l'obra.

Imatge B. Gregory Crewdson (1962-): *Crepuscle*, 1998-2002. Fotografia digital, 121,9 x 152,4 cm.

Síntesi d'idees clau: L'obra presenta una imatge insòlita dins de la quotidianitat d'un típic veïnat nord americà. Aquesta escena nocturna veu trencada la seva aparent normalitat a causa d'un enorme focus de llum que prové del cel i il·lumina a un personatge. El to general de l'obra és inquietant, això es degut al contrast creat entre la tranquil·la normalitat del barri i la presència d'una llum l'origen del qual és impossible d'identificar. Aquí la llum té un paper simbòlic, doncs ens permet pensar que possiblement vingui d'éssers extraterrestres. S'estableix un clar joc entre la realitat i la ficció.

La fotografia té moltes connotacions cinematogràfiques, i gràcies a elles podem reconstruir fàcilment històries sobre avistaments extraterrestres. Es valoraran les referències que es puguin fer del món del cinema de ciència ficció, així com exemples de pel·lícules com: *E.T. el extraterrestre*, *Encontres a la tercera fase*, etc.

Valorar l'ús de la terminologia adequada.

Interpretacions personals de l'obra.

OBRSEVACIÓ: Ambdues imatges es presten bé a fer interpretacions narratives personals que es valoraran positivament.

Exercici 2 (8 punts)

Consideracions generals:

Aquest és un exercici englobat dins el tema "Realitat i ficció", les imatges A i B de l'exercici 1 i les del exercici 2 hi fan una referència explícita. L'objectiu global de l'exercici és obtenir una representació entre la versemblança i la ficció. Es tracta d'un exercici de creació complex resultat de sintetitzar per part de l'examinand diferents aportacions parcials:

1. La memòria visual ja que es demanen representacions de persones i animals que se'ns dubte figuren en l'arxiu visual personal.
2. Capacitat de representació ja que requereix versemblança i contextualització.
3. Capacitat narrativa ja que la composició ha d'obeir a un discurs intern el qual pot respondre a múltiples formulacions totes elles vàlides (naturalista, surrealista, simbòlica, argumental, etc...)
4. I especialment la intencionalitat creativa, es a dir intentar donar una resposta pròpia i original.

Com a consideracions generals cal tenir en compte que:

- L'examinand té la opció de resoldre l'enunciat usant diferents tipologies de la relació: realitat/ficció.
- Es valorarà les qualitats estètiques, expressives i representatives per les quals l'examinand ha optat.
- Es valorarà la destresa en l'ús de la tècnica emprada i escollida lliurement.
- Es valorarà el risc en presentar solucions creatives

Esbossos (1 punt):

Consideracions generals:

S'ha demanat a l'examinand que realitzi uns esbossos que l'ajudin a centrar el tema i pugui preparar la seva resposta, a través dels quals, a més, és possible identificar si esbossar és un mitjà habitual per visualitzar idees, per tan, es valorarà :

- La capacitat d'utilització del dibuix com a projecte artístic i com a mitjà de pensament visual.
- La destresa en l'ús del mitjà triat.
- La qualitat progressiva dels esbossos presentats.

Treball de 100 x 70 cm (7 punts)

- Creativitat en la interpretació de les ombres xineses.
- Composició i domini de la superfície del dibuix.
- Capacitat per representar un espai fictici i versemblant.
- Relació entre tots els elements del context.
- Es tindrà en compte l'habilitat de l'examinand alhora d'incorporar la llum i les ombres, relacions de mesures, proporcions, distàncies., atmosfera general.
- Aportacions imaginatives en la composició.
- Bon tractament tècnic.
- I altres aspectes que l'examinador pot considerar en funció del tipus de dibuix realitzat.

D'acord amb l'enunciat el corrector pot agrupar els diferents aspectes a avaluar en quatre blocs genèrics:

- A.** Tractament tècnic en les representacions. Bon ús del material triat.
(Valoració orientativa: 2 punts)
- B.** Relació entre realitat i ficció en l'aspecte general del dibuix i en concret el tractament de la llum, l'atmosfera, les mesures, context
(Valoració orientativa: 2 punts)
- C.** Creativitat i risc en les aportacions.
(Valoració orientativa: 2 punts)
- D.** Composició (Ocupació del pla gràfic, equilibri de zones, ordenació i estructura dels elements) .
(Valoració orientativa: 1 punt)

Sèrie 1

ASTRONOMIA I PAISATGE

Exercici 1 (2 punts)

Opció A

Consideracions generals:

L'alumne haurà escollit d'entre les dues opcions proposades la que li permeti demostrar millor els seus coneixements.

Les dues imatges (núm. 1 i núm. 2) són suficientment oposades en molts aspectes, però tenen, al mateix temps, punts en comú; per tant, és fàcil d'establir relacions de similitud o divergència.

Per sobre del plantejament concret que faci l'alumne, s'ha de valorar:

1r. La capacitat per observar i analitzar visualment les imatges.

2n. El coneixement i ús adequat de la terminologia.

En l'OPCIÓ A es demana que l'examinand faci una anàlisi formal, és a dir, que indiqui tot el que fa referència a l'estructura, composició, caràcter o particularitat de les formes, línies, colors, tècniques mides, etc. Alguns d'aquests aspectes són, a més, fàcilment visualitzables a través d'uns croquis, dels quals el corrector pot deduir el grau de comprensió i claredat gràfica de l'alumne. Hi ha diferents tipus de croquis, tots ells vàlids, a través d'ells el corrector ha de valorar la capacitat de l'examinand per entendre l'organització de la imatge.

En l'OPCIÓ B es demana una anàlisi semàntica, és a dir que l'alumne exposi i relacioni qüestions referides al tema i als valors simbòlics i expressius de les obres, així com les interpretacions que poden formar part del bagatge cultural pròpies del batxillerat (històriques, socials, estilístiques). L'alumne pot descriure també la seva particular interpretació de les obres. Cal valorar positivament si, a més, l'examinand és capaç d'establir relacions amb altres autors, obres i moviments.

Tant en una opció com en l'altra, cal tenir en compte que no existeix una resposta única, ni tant sols modèlica, per tant, i només com a títol orientatiu per al corrector, esmentem una llista d'idees clau per cada opció. Advertim que, malgrat que les presentem separatament, l'alumne pot respondre interrelacionadament.

Opció A

Anàlisi comparativa:

IDEES CLAU:

Similituds:

Ambdues obres estan construïdes a partir de la superposició de dos imatges. A la **imatge A** se l'hi ha superposat una còpia d'ella mateixa lleugerament desplaçada, provocant una mena de confusió òptica. A la **imatge B** s'hi poden veure dos plans ben diferenciats provocats per la superposició de dos escenes completament diferents: una cosmologia i un paisatge de caire terrorífic.

L'enquadrament no permet veure la totalitat dels motius representats.

Divergències:

Tècniques:

La **imatge A** és un dibuix a grafit, mentre que la **imatge B** és una impressió.

Cromàtiques:

La **imatge A** és monocromàtica (diferents tonalitats de grisos sobre blanc), mentre que la **imatge B**, tot i tenir una forta dominant de vermell i negre, també s'hi poden veure altres colors com el groc del coet o el blanc del text.

Compositives:

La **imatge A** és un pla de detall, està marcada per dues línies horitzontals que divideixen l'espai en dues meitats, i per diferents diagonals que es creuen amb les horitzontals. La línia de l'horitzó no és visible. La **imatge B** en canvi és un pla general, on es pot veure bona part del cosmos, a on s'ha superposat una representació fictícia que no segueix la lògica espacial dels planetes en òrbita. La composició està lleugerament desequilibrada, el pes principal es situa a l'angle superior esquerra,

però queda compensada per la diagonal que dibuixa la trajectòria del coet. La línia de l'horitzó està situada al mig de la imatge.

Direcció de la llum:

Dreta esquerra en la **imatge A**. En la **imatge B** tot i que la llum és una mica confusa, per les ombres projectades en el terra del planeta es pot veure que la llum prové de l'horitzó.

Imatge A. Vija Celmins (1938): *Sense Títol (doble superfície lunar)*, 1969. Grafit sobre fons acrílic en paper, 35,6 x 47,6cm. Col·lecció Diana Zlotnick, Los Angeles.

Síntesi d'idees clau: Format horitzontal. Ens trobem davant d'una imatge que ha estat desdoblada. Es tracta d'un pla de detall que abraça tota la superfície del dibuix. La composició està marcada per les dos línies irregulars horitzontals que divideixen el dibuix en dos meitats, i els creuaments de les diagonals que ajuden a proporcionar dinamisme i profunditat a l'escena. Es dos cràters grans que estan lleugerament descentrats són els que focalitzen el punt de tensió de la imatge. La meitat superior és molt més densa en detalls, i també està més enfosquida. Cal remarcar que la imatge superposada té una tonalitat més clara que la primera i fins hi tot un cert grau de transparència.

Gràcies a la il·luminació (de dreta a esquerra) i al creuament de diagonals, la imatge ens apareix com dinàmica i amb un alt grau de profunditat (que es completaria en el fora de camp).

El dibuix és de caràcter realista, fins hi tot es podria dir fotorrealista. Es tracta de grafit damunt d'un fons acrílic blanc, per tant és monocroma. El to general de la imatge és auster i neutre.

Valorar l'ús de la terminologia adequada.

Valorar l'encert i claredat en el croquis (en cas d'haver-n'hi).

Imatge B. *The angry red planet*. Poster promocional de la pel·lícula de ciència ficció dirigida per Ib Melchior, 1959.

Síntesi d'idees clau: Format vertical. El pes de la composició està desplaçat cap a l'angle esquerra superior, format per el planeta més gran i dins d'ell una superposició d'un paisatge fictici. Hi ha dos espais ben diferenciats: el primer és una vista general del cosmos, on al primer pla hi apareix un planeta vermell, i a dins d'aquest hi trobem el segon espai, concebut de manera totalment diferent, on es mostra un paisatge dominat per un monstre marcià. El cartell incorpora un tercer element: les tipografies, que es superposen a la resta del dibuix.

El tractament del dibuix recorda al del còmic. Així doncs domina la línia per sobre de la taca, és de caràcter sintètic, i trets expressius com: el ulls, la boca o les línies de moviment, estan lleugerament exagerats. S'ha de tenir en compte que ens trobem davant d'una impressió a tres tintes: vermell, negre i groc.

Els colors dominants de la imatge són tres: vermell, negre i blanc, tot i que en la representació del coet s'hi pot apreciar alguns matisos de groc.

La il·luminació és una mica confusa, doncs pel que fa a la vista general dels planetes, la llum vindria de l'esquerra cap a la dreta, i en canvi en el paisatge el focus prové del fons, però lleugerament desplaçat cap a la dreta.

Valorar l'ús de la terminologia adequada.

Valorar l'encert i claredat en el croquis (en cas d'haver-n'hi).

Opció B

Anàlisi comparativa:

IDEES CLAU:

Similituds:

Ambdues són imatges de paisatges extraterrestres.

Ambdues són fictícies. A la primera apareixen tots els motius repetits dos cops, cosa impossible de trobar a la realitat, i la segona és una escena imaginària de monstres marciàns.

Divergències:

Els tractaments d'ambdues obres són molt diferents, la **imatge A** és de caire fotorrealista i la **B** és còmic, cosa que permet diferenciar el to de cadascun d'elles.

La temàtica és totalment diferent, en la primera ens trobem davant d'una mena de pla de detall, molt proper a les fotografies científiques de la NASA (amb la diferència de que aquesta està duplicada). En la segona tenim un cartell de ciència ficció típic de les pel·lícules i còmics de mitjans del segle XX.

L'absència de vida en la **imatge A** i la presència d'éssers extraterrestres a la **B**.

Imatge A. Vija Celmins (1938): *Sense Títol (doble superfície lunar)*, 1969. Grafit sobre fons acrílic en paper, 35,6 x 47,6cm. Col·lecció Diana Zlotnick, Los Angeles.

Síntesis d'idees clau: L'obra presenta una visió en detall del sòl lunar, molt semblant a les dels arxius i documents científics que serveixen per estudiar les superfícies dels planetes. De fet ens trobem davant d'un espai sense característiques especials, totalment comú. La diferència es que aquesta conté una subtil alteració deguda al seu desdoblament. L'efecte visual és com veure doble en estats pre-hipnòtics, d'ebrietat o bé al·lucinògens. D'aquesta manera una imatge de factura realista, rigorosa i objectiva, es torna confusa i irreal.

La major part de la informació prové del procés de construcció del dibuix així com la seva clara procedència fotogràfica. L'acció perversa de la artista en duplicar-la, pot servir com excusa per parlar de la "dubtosa" objectivitat dels documents fotogràfics, la seva fàcil manipulació i en definitiva la falsedat de molts d'ells, sobretot pel que fa al terreny dels avistaments extraterrestres.

Valorar l'ús de la terminologia adequada.

Interpretacions personals de l'obra.

Imatge B. *The angry red planet*. Poster promocional de la pel·lícula de ciència ficció dirigida per Ib Melchior, 1959.

Síntesis d'idees claus: L'obra és un cartell publicitari per una pel·lícula de ciència ficció, que barreja dos imatges totalment diferents en un mateix pla: una visió del cosmos i un paisatge fictici amb monstres marcians. Les dues estan unides per el coet.

Els trets expressius del monstre estan clarament exagerats, per tal d'aconseguir l'efecte d'espectacularitat corresponent per aquest tipus de cartells. L'escena ens mostra la possibilitat d'una vida hostil al planeta mart, i tant el coet com els edificis del fons del paisatge volen donar mostra d'una possible conquesta humana del planeta Mart. Es valoraran els arguments que facin referència a com s'han anat formulant les històries i faules de ciència ficció sorgides durant els segles XIX i XX, gràcies als constants descobriments científics de la humanitat.

La funció del text és de ressaltar l'espectacularitat de l'escena, i ajudar a completar el sentit del cartell.

Valorar l'ús de la terminologia adequada.

Interpretacions personals de l'obra.

Exercici 2 (8 punts)

Consideracions generals:

- L'examinand té la opció de resoldre l'enunciat usant diferents graus de figuració.
- Valorar les qualitats estètiques, expressives i representatives per les quals l'examinand ha optat.
- Valorar la destresa en l'ús de la tècnica emprada i escollida lliurement.
- El risc en presentar solucions creatives

Esbossos (1 punt):

- Capacitat d'utilització del dibuix com a projecte artístic i com a mitjà de pensament visual.
- Destresa en l'ús del mitjà triat.
- Qualitat progressiva dels esbossos presentats.

Treball de 100 x 70 cm (7 punts)

- Creativitat en la interpretació de la fotografia.
- Composició i domini de la superfície del dibuix.
- Capacitat per representar un espai urbanístic tridimensional, mitjançant la perspectiva cònica a mà alçada, i situar els elements naturals.
- Es tindrà en compte l'habilitat de l'examinand alhora d'incorporar la llum i les ombres dins del conjunt.
- Aportacions imaginatives en la composició.
- Bon tractament tècnic.
- Altres aspectes que l'examinador pot considerar en funció del tipus de dibuix realitzat.

D'acord amb l'enunciat el corrector pot agrupar els diferents aspectes a avaluar en quatre blocs genèrics:

- A. Composició. (Valoració orientativa: 2 punts)
- B. Precisió en el tractament tècnic en les representacions. (Valoració orientativa: 2 punts)
- C. Tractament de la llum i l'atmosfera. (Valoració orientativa: 2 punts)
- D. Creativitat i risc en les aportacions. (Valoració orientativa: 1 punt)